

RINGKASAN EKSEKUTIF

HALA TUJU SABAH MAJU JAYA

PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

Diterbitkan pada 29 Mac 2021

Cetakan Kedua

@ Hak Cipta Jabatan Perkhidmatan Awam Negeri Sabah

Hak cipta terpelihara, tiada mana-mana bahagian daripada buku ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukar kepada apa-apa bentuk dengan sebarang cara sekalipun tanpa izin daripada penerbit.

Diterbitkan oleh:

Jabatan Perkhidmatan Awam Negeri Sabah
Aras 12-14, Blok A,
Pusat Pentadbiran Negeri Sabah
Jalan Sulaman, Teluk Likas
88400 KOTA KINABALU

<https://jpan.sabah.gov.my>
E-mel: sabahmajujaya@sabah.gov.my

Dicetak oleh:

Pencetak Kerajaan
Jabatan Cetak Kerajaan Sabah
KM 4, Jalan Tuaran
88554 KOTA KINABALU

SABAH MAJU JAYA

NEGARAKU

Negaraku
Tanah tumpahnya darahku,
Rakyat hidup,
Bersatu dan maju,
Rahmat bahagia
Tuhan kurniakan,
Raja kita,
Selamat bertakhta,
Rahmat bahagia,
Tuhan kurniakan,
Raja kita,
Selamat bertakhta.

SABAH TANAH AIRKU

Sabah tanah airku,
Negeri kita yang tercinta,
Pemuda-pemudi semua marilah,
Bangunlah bersatu semua.

Marilah bersama serta maju jaya,
Merdeka sepanjang masa,
Bersatu segala bangsa sentosa,
Sabah negeri merdeka.

PRAKATA

YAB KETUA MENTERI SABAH
MERANGKAP
MENTERI KEWANGAN

KETUA MENTERI SABAH

Kerajaan Negeri yang saya pimpin bermula 29 September 2020 berhadapan dengan realiti dan kedudukan ekonomi yang amat mencabar. Peralihan kerajaan dan pandemik COVID-19 menuntut kita untuk bertindak segera bagi menyusun semula keutamaan, menangani penyusutan pertumbuhan ekonomi dan mengenal pasti sumber baharu untuk memperkuuh hasil negeri. Pada masa yang sama, kedudukan sosioekonomi rakyat perlu diletakkan pada unjuran keutamaan melalui pelbagai inisiatif untuk menjana dan meningkatkan ekonomi rakyat.

Pembentukan kerangka pelan pembangunan adalah amat penting untuk melaksanakan hasrat tersebut. Pelan berfungsi sebagai panduan hala tuju dasar dan program kerajaan, seterusnya memandu arah pelaksanaan secara strategik untuk mencapai sasaran yang bertepatan dengan keperluan pembangunan negeri.

Berpandukan pelbagai platform libat urus yang merentasi pelbagai segmen masyarakat, Kerajaan Negeri telah membentuk Hala Tuju Sabah Maju Jaya. Hala Tuju Sabah Maju Jaya merupakan kerangka pelan pembangunan utama negeri yang memayungi pelbagai *blueprint* pembangunan sektoral sedia ada.

Pelaksanaan fasa pertama dimulakan dengan Hala Tuju Sabah Maju Jaya (Pelan Pembangunan Sabah Maju Jaya 1.0 : 2021 – 2025). Hala Tuju Sabah Maju Jaya (Pelan Pembangunan Sabah Maju Jaya 1.0 : 2021 – 2025) berpaksikan kepada tiga (3) teras utama iaitu Sektor Pertanian, Perindustrian dan Pelancongan sebagai fokus pertumbuhan ekonomi; Modal Insan dan Kesejahteraan Rakyat; serta Jaringan Infrastruktur dan Kelestarian Hijau. Hala Tuju Sabah Maju Jaya akan bergerak seiring dengan kerangka agenda pembangunan nasional di bawah Wawasan Kemakmuran Bersama 2030.

Sebagai slogan Jata Negeri sejak sekian lama, Sabah Maju Jaya adalah falsafah yang membina jiwa dan inti pati perjuangan setiap anak Sabah. Slogan ini dipilih dan diangkat sebagai hala tuju negeri dengan hasrat untuk membawa citra inklusiviti, pemilikan bersama, kesatuan dan pertanggungjawaban setiap anak watan untuk menjayakan agenda pembangunan negeri. Marilah kita bersatu, bekerjasama, bergerak ke hadapan demi membina tanah air yang lebih maju dan makmur.

“SABAH MAJU JAYA”

YAB DATUK SERI PANGLIMA HAJI HAJIJI BIN HAJI NOOR

KABINET NEGERI SABAH

KABINET NEGERI SABAH

SABAH STATE CABINET

**YB DATUK SERI PANGlima
HAJI HAJIJI BIN HAJI NOOR**

Ketua Menteri / Menteri Kewangan
Chief Minister / Minister of Finance

**YB DATO' SRI
BUNG MOKTAR BIN RADIN**

Timbalan Ketua Menteri 1
Menteri Kehakiman
Deputy Chief Minister 1
Minister of Justice

**YB DATUK SERI PANGlima
DR. JEFFREY G. DATUK KITINGAN**

Timbalan Ketua Menteri 2
Menteri Pertanian dan Perkebunan
Deputy Chief Minister 2
Minister of Agriculture and Fisheries

**YB DATUK DR. JOACHIN
GUNASALAM**

Timbalan Ketua Menteri 3
Menteri Pengembangan Persekutuan
Deputy Chief Minister 3
Minister of Federal Development

MENTERI-MENTERI MINISTERS

**YB DATUK SERI PANGlima
HAJI IJAZI MANJUIN**
Menteri Kewangan
Timbalan dan Persekutuan
Menteri Kesihatan
Menteri Luar
Wakil Ketua Menteri
Minister of Finance

**YB DATUK JAMES
JAHIR**
Menteri Pembangunan
Luar Bandar
Minister of Urban Development

**YB DATUK HAJI
MOHD ASKIR BIN HJ ARIF**
Menteri Topografi Tapis Wala
Minister of Survey, Topography and
Land Resource

**YB DATUK JAFRY
BEKARFFIN**
Menteri Pertanian
Ketua Menteri dan Menteri Sekolah
Minister of Agriculture
Minister of State, Education
and Environment

**YB TUAH HAJI
DR. SHAKELMEY
ER TAPTA**
Menteri Pendidikan
Wakil Ketua dan
Ketua Menteri Raya
Minister of Education
Deputy Chief and
State Minister of
Religious Affairs

**YB DATUK HAJI
YASBEAH KHAN**
Menteri Sosial, Tadbir
Dan Inovasi
Minister of Social,
Community and Innovation

**YB DATUK ERLON
ANGK**
Menteri Sukan dan Sukan
Minister of Youth and Sports

PEMBANTU-PEMBANTU MENTERI ASSISTANT MINISTERS

**YB DATUK ABIDIN
MADZLIM**
Pembantu Menteri
Menteri kepada
Polis Malaysia
Asyiket Menteri
to the Chief Minister

**YB DATUK NETHEN
BIN BAHARU**
Pembantu
Menteri kepada
Polis Malaysia
Asyiket Menteri
to the Chief Minister

**YB DATUK HAJI
IRHAM BIN SITI SAN**
Pembantu
Menteri Kewangan
Asyiket Menteri
of Finance

**YB DATUK JAMES
BHIA DATA**
Pembantu
Menteri Kewangan
Asyiket Menteri
of Finance

**YB DATUK LIMAHU
JAHIR**
Pembantu
Menteri Kewangan
Asyiket Menteri
of Finance

**YB DATUK ROBERT
TAPTA**
Pembantu
Menteri Kewangan
Asyiket Menteri
of Finance

**YB DATUK JAMES
BAWA**
Pembantu
Menteri Pertanian
Asyiket Menteri
of Agriculture and
Forestry

**YB TUAH HENDRIKS
AKAHO**
Pembantu
Menteri Pertanian
Asyiket Menteri
of Agriculture and
Forestry

**YB TUAH KONG
TAMIS BIN ZAINAL**
Pembantu
Menteri Pengembangan
Persekutuan
Asyiket Menteri
of Industrial Development

**YB DATUK SAWI
BIN KALIKSONG**
Pembantu Menteri
Kesihatan Tempatan
dan Persekitaran
Asyiket Menteri
of Local Government
and Housing

**YB TUAH HENDRIKS
AWANG OLFIRI**
Pembantu
Menteri Tempatan
dan Persekitaran
Asyiket Menteri
of Local Government

**YB TEKAN SAMAD
BIN JAHARI**
Pembantu
Menteri Pengembangan
Luar Bandar
Asyiket Menteri
of Urban Development

**YB DATUK HARUPIN
BIN DURKSI**
Pembantu
Menteri Pengembangan
Luar Bandar
Asyiket Menteri
of Urban Development

**YB DATUK JOHNSTON
BANGKAM**
Pembantu
Menteri Perdagangan,
Kesatuan Perpaduan
Nasional dan
Investasi
Asyiket Menteri
of Community Development
and People's Well-being

YB PIAW FLOWVING
Pembantu
Menteri Perdagangan,
Kesatuan Perpaduan
Nasional dan
Investasi
Asyiket Menteri
of Community Development
and People's Well-being

**YB DATUK SRI
DR. KEDDY GIVI
KAWAI**
Pembantu
Menteri Sosial
Asyiket Menteri
of Youth and Sports

**YB TUAH ANDI
MUHAMMAD SABUDI
BIN HAJI SABUTY**
Pembantu
Menteri Sosial
Asyiket Menteri
of Youth and Sports

**YAB Ketua Menteri Sabah,
Menteri-Menteri Kabinet Negeri Sabah,
Setiausaha Kerajaan Negeri,
Timbalan-Timbalan Setiausaha Kerajaan Negeri,
Ketua Pengarah Perkhidmatan Awam Negeri dan
Setiausaha-Setiausaha Tetap**

**YAB Ketua Menteri Sabah, Menteri-Menteri Kabinet Negeri Sabah, Setiausaha Kerajaan Negeri,
Timbalan-Timbalan Setiausaha Kerajaan Negeri, Ketua Pengarah Perkhidmatan Awam Negeri dan
Setiausaha-Setiausaha Tetap**

KANDUNGAN

Prakata YAB Ketua Menteri Sabah Merangkap Menteri Kewangan

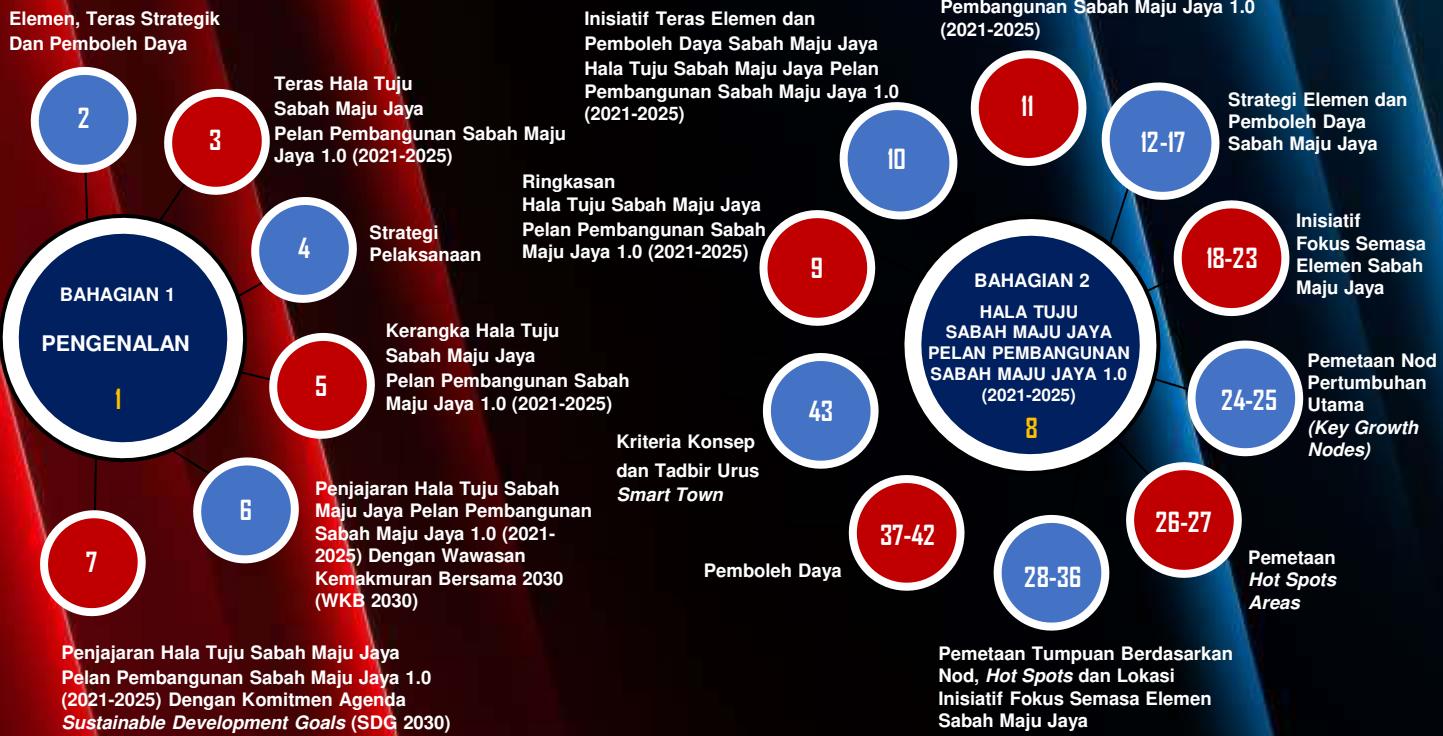
ii

Kabinet Negeri Sabah

iv

YAB Ketua Menteri Sabah, Menteri-Menteri Kabinet Negeri Sabah, Setiausaha Kerajaan Negeri, Timbalan-Timbalan Setiausaha Kerajaan Negeri, Ketua Pengarah Perkhidmatan Awam Negeri dan Setiausaha-Setiausaha Tetap

vi

Sekretariat Hala Tuju Sabah Maju Jaya Pelan Pembangunan
Sabah Maju Jaya 1.0 (2021-2025)

44-45

BAHAGIAN 1

PENGENALAN

ELEMEN, TERAS STRATEGIK DAN PEMBOLEH DAYA

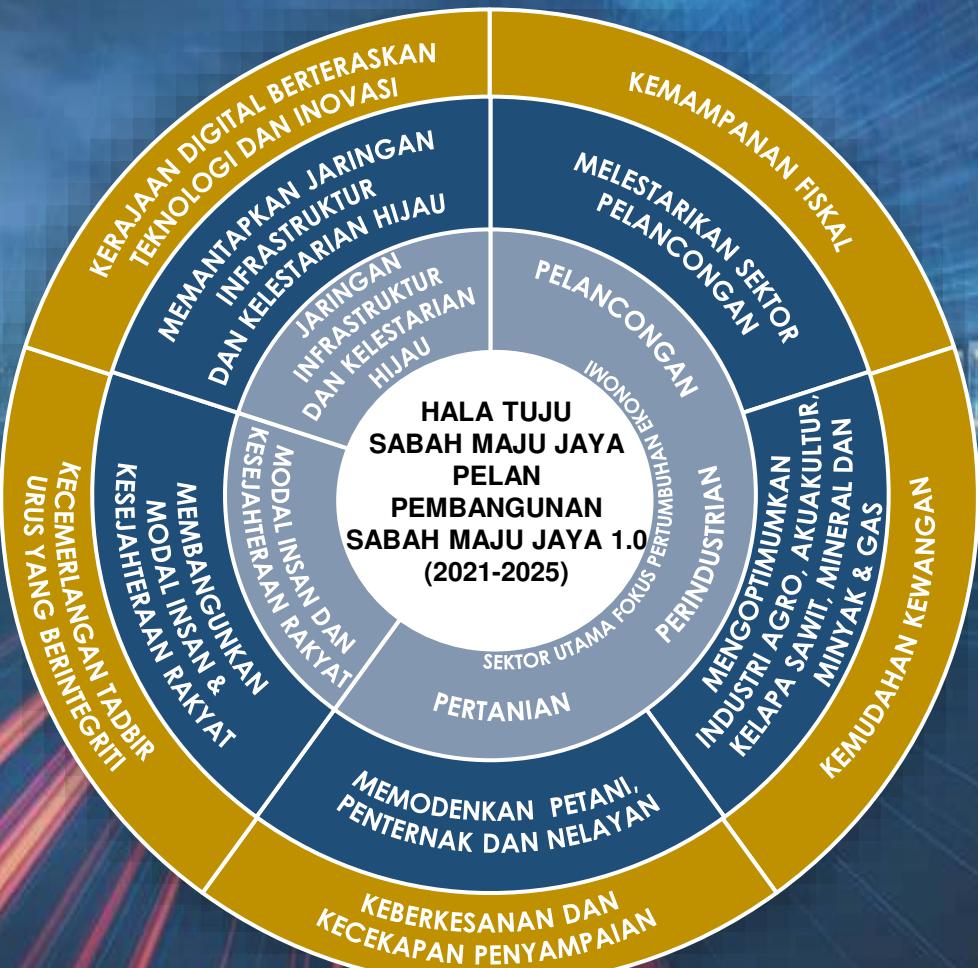
ELEMEN

TERAS
STRATEGIK

PEMBOLEH
DAYA

TERAS HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

SEKTOR UTAMA FOKUS
PERTUMBUHAN EKONOMI

PERTANIAN

Memaksimakan potensi untuk pertumbuhan ekonomi negeri dan melonjakkan ekonomi rakyat.

PERINDUSTRIAN

Menarik pelaburan untuk meningkatkan pengeluaran, memacu pertumbuhan ekonomi, mengoptimakan sumber yang sedia ada serta mengimbangi pembangunan antara daerah.

PELANCONGAN

Memanfaatkan kekayaan flora dan fauna serta keindahan alam semula jadi dan kepelbagaiannya budaya.

MODAL INSAN
DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT

Membangunkan potensi modal insan untuk membangun negara/negeri serta memastikan rakyat mendapat kehidupan yang sejahtera.

JARINGAN INFRASTRUKTUR
DAN KELESTARIAN HIJAU

Penduduk mendapat kemudahan asas yang mampan dan saling terhubung, liputan internet yang baik untuk menyokong keperluan rakyat dan pertumbuhan ekonomi serta penggalakan model ekonomi sirkular 'circular economy' dan mengekalkan daya huni bumi untuk generasi masa kini dan masa hadapan.

STRATEGI PELAKSANAAN

- 01** Menjajarkan Hala Tuju Sabah Maju Jaya (Pelan Pembangunan Sabah Maju Jaya 1.0 : 2021-2025) dengan Wawasan Kemakmuran Bersama 2030 (WKB 2030), Pelan Jalinan Digital Negara (JENDELA), Rancangan Malaysia Ke-12 (RMK-12), Rangka Tindakan (*Blueprint*) Ekonomi Digital Malaysia (MyDIGITAL), *Sabah New Economic Model* dan pelan strategik kementerian.
- 02** Memanfaatkan inisiatif WKB 2030, Pelan Jalinan Digital Negara (JENDELA), Rancangan Malaysia Ke-12 (RMK-12), Rangka Tindakan (*Blueprint*) Ekonomi Digital Malaysia (MyDIGITAL), Pelan Strategik Pendigitalan Sektor Awam 2021-2025 dan Belanjawan Sabah Maju Jaya dengan cekap dan berkesan.
- 03** Menjana aliran dana daripada sektor swasta (domestik dan antarabangsa) melalui pelaburan, *Private Financial Initiative* (PFI) atau usaha sama pintar (*smart partnership*) dengan kerajaan atau agensi kerajaan.
- 04** Menubuhkan Majlis Penasihat Ekonomi Sabah, *Sabah Economic Advisory Council* (SEAC) dianggotai oleh pemain industri, ahli akademik dan aktivis Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO) yang berperanan merangka *Sabah New Economic Model*, menarik dan membawa pelaburan dari luar dan dalam negara.
- 05** Mempercepatkan pelaksanaan Pelan Strategik Kerajaan Digital Negeri Sabah dan Sabah Maju Jaya *Smart Town*.
- 06** Mengoptimumkan keberhasilan peruntukan yang diberikan melalui inisiatif yang tepat, bersasar, sistem penyampaian yang berintegriti dan berakauntabiliti.
- 07** Mengoptimumkan keberkesanannya agensi sedia ada.
- 08** Melaksanakan inisiatif meliputi inisiatif teras strategik elemen dan inisiatif pemboleh daya Sabah Maju Jaya.
- 09** Mempertingkatkan pengurusan prestasi yang berkesan melalui komunikasi dan koordinasi antara agensi berkaitan disepadukan melalui Badan Pemantau, Konsultasi dan Mengkoordinasi.

KERANGKA HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

KEMURNIAN
DAN KEADILAN

KEAMANAN DAN
KETENTERAMAN

KEKUATAN DAN
SEMANGAT KERJASAMA

KEBERANIAN
DAN KEYAKINAN

PERPADUAN DAN
KEMAKMURAN

MEMBINA NEGERI DAN
MASYARAKAT YANG
BERSATU, AMAN, MAKUR
DAN SEJAHTERA

MENGOPTIMUMKAN
SUMBER DAN HASIL
NEGERI

MERANGSANG PEMULIHAN
EKONOMI

MENINGKATKAN
EKONOMI RAKYAT

MEMBANGUNKAN
MODAL INSAN

SEKTOR
PERTANIAN

SEKTOR
PERINDUSTRIAN

SEKTOR
PELANCONGAN

MODAL INSAN DAN
KESEJAHTERAAN
RAKYAT

JARINGAN
INFRASTRUKTUR DAN
KELESTARIAN HIJAU

1 MEMODERNISASI PETANI,
PENTERNAK DAN
NELAYAN TRADISIONAL.

2 MENGOPTIMUMKAN
INDUSTRI AGRO,
AKUAKULTUR, KELAPA,
SAWIT, MINERAL DAN
MINYAK & GAS

3 MELESTARIKAN
SEKTOR
PELANCONGAN

4 MEMBANGUNGKAN
MODAL INSAN DAN
KESEJAHTERAAN
RAKYAT

5 MENAPAKKAN
JARINGAN
INFRASTRUKTUR DAN
KELESTARIAN HIJAU

KEMAMPUMAN
FISKAL

KEMUDAHAN
KEWANGAN

KEBERKESENAN
DAN KECEPATAN
PENYampaian

KECEMERLNGAN
TADBIR URUS YANG
BERINTEGRITI

KERAJAAN DIGITAL
BERTERASIKAN
TEKNOLOGI DAN INOVASI

PERTANIAN

PERINDUSTRIAN

PELANCONGAN

MODAL INSAN DAN
KESEJAHTERAAN RAKYAT

JARINGAN INFRASTRUKTUR
DAN KELESTARIAN HIJAU

INISIATIF PEMBOLEH DAYA 2021-2025

KEMAMPUMAN
FISKAL

KEMUDAHAN
KEWANGAN

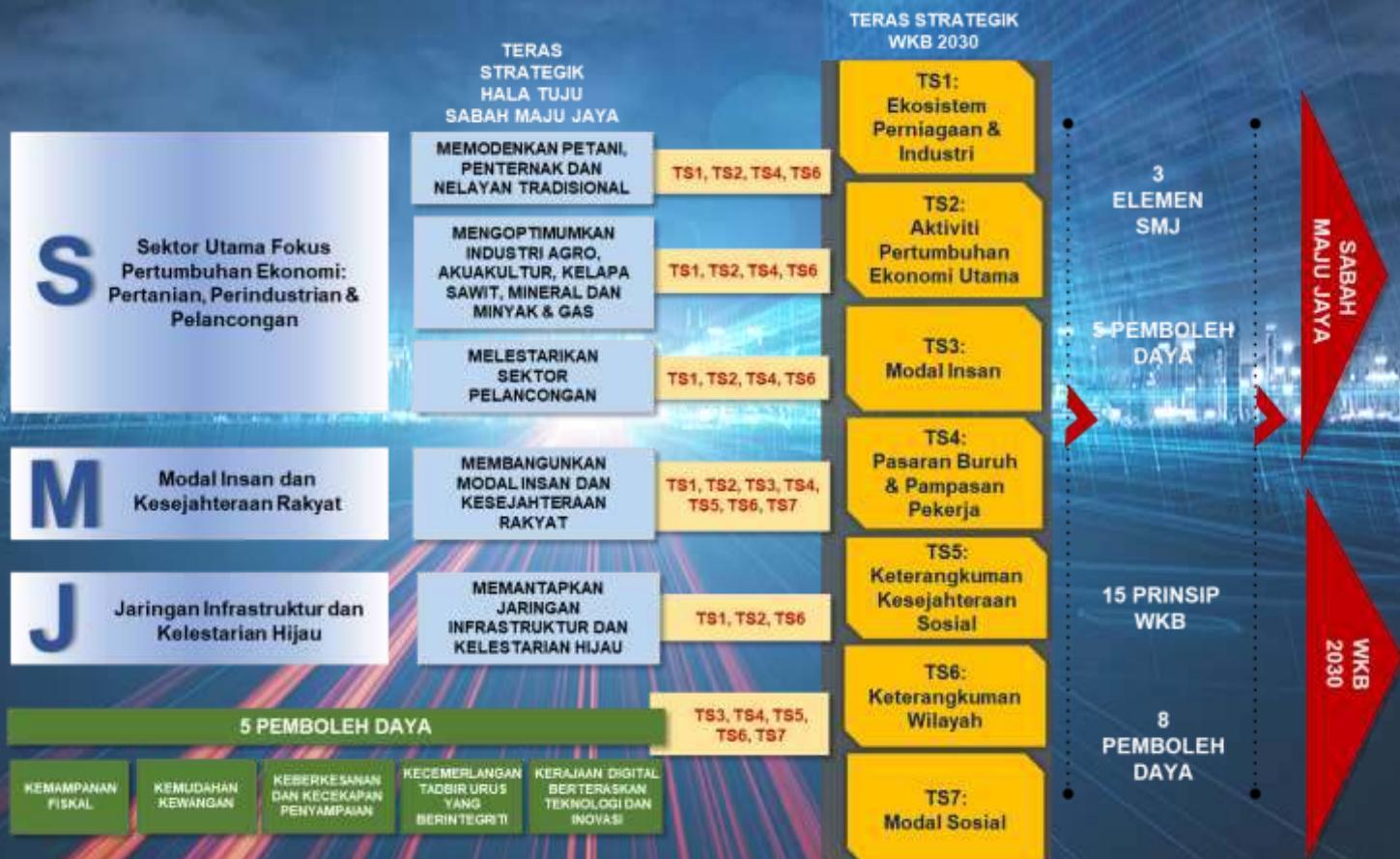
KEBERKESENAN DAN
KECEPATAN PENYampaian

KECEMERLNGAN TADBIR
URUS YANG BERINTEGRITI

KERAJAAN DIGITAL BERTERASIKAN
TEKNOLOGI DAN INOVASI

PENJAJARAN HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025) DENGAN WAWASAN KEMAKMURAN BERSAMA 2030 (WKB 2030)

PENJAJARAN HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025) DENGAN KOMITMEN AGENDA *SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS 2030 (SDG 2030)*

SEKTOR UTAMA FOKUS PERTUMBUHAN EKONOMI			MODAL INSAN DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT		JARINGAN INFRASTRUKTUR DAN KELESTARIAN HIJAU	
PERTANIAN	PERINDUSTRIAN	PELANCONGAN	MODAL INSAN	KESEJAHTERAAN RAKYAT	JARINGAN INFRASTRUKTUR	KELESTARIAN HIJAU
Meningkatkan Ekonomi Negeri dan Ekonomi Rakyat serta Kemampuan Keselamatan Makanan	Melanjutkan Ekonomi Negeri dan Pendapatan Rakyat dalam Sektor IKS	Memacu Pelancongan yang Mampan dan Berdaya Tahan	Memacu Pembangunan Modal Insan untuk Keberhasilan Negeri dan Menambah Baik Kemudahan / Program		Memperkukuhkan Infrastruktur untuk Menyokong Pertumbuhan Ekonomi dan Menggalakkan Kemampuan serta Merangka Pembangunan Ekonomi yang Mengimbangi Alam Sekitar, Manusia, Hidupan Marin dan Flora dan Fauna di Daratan	
1 2 8 12 13 14 17	8 9 17	6 13 14 15 17	4 5 8 10 17	1 2 3 6 11 16	6 7 12 13	7 8 11 13 14 15 17
1 NO POVERTY 	2 ZERO HUNGER 	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING 	4 QUALITY EDUCATION 	5 GENDER EQUALITY 	6 CLEAN WATER AND SANITATION 	
7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY 	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH 	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE 	10 REDUCED INEQUALITIES 	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES 	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION 	
13 CLIMATE ACTION 	14 LIFE BELOW WATER 	15 LIFE ON LAND 	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS 	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS 		

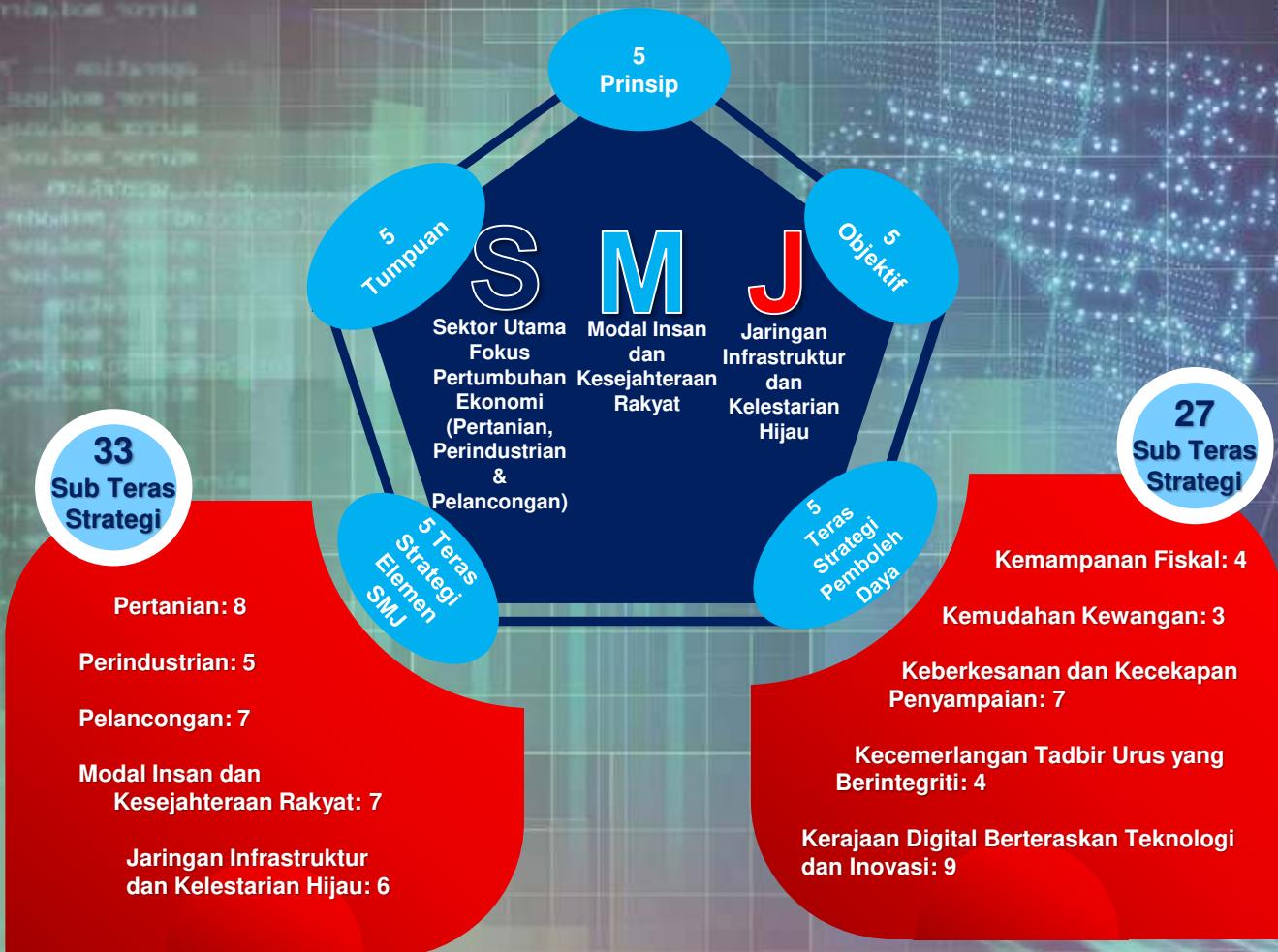

BAHAGIAN 2

HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

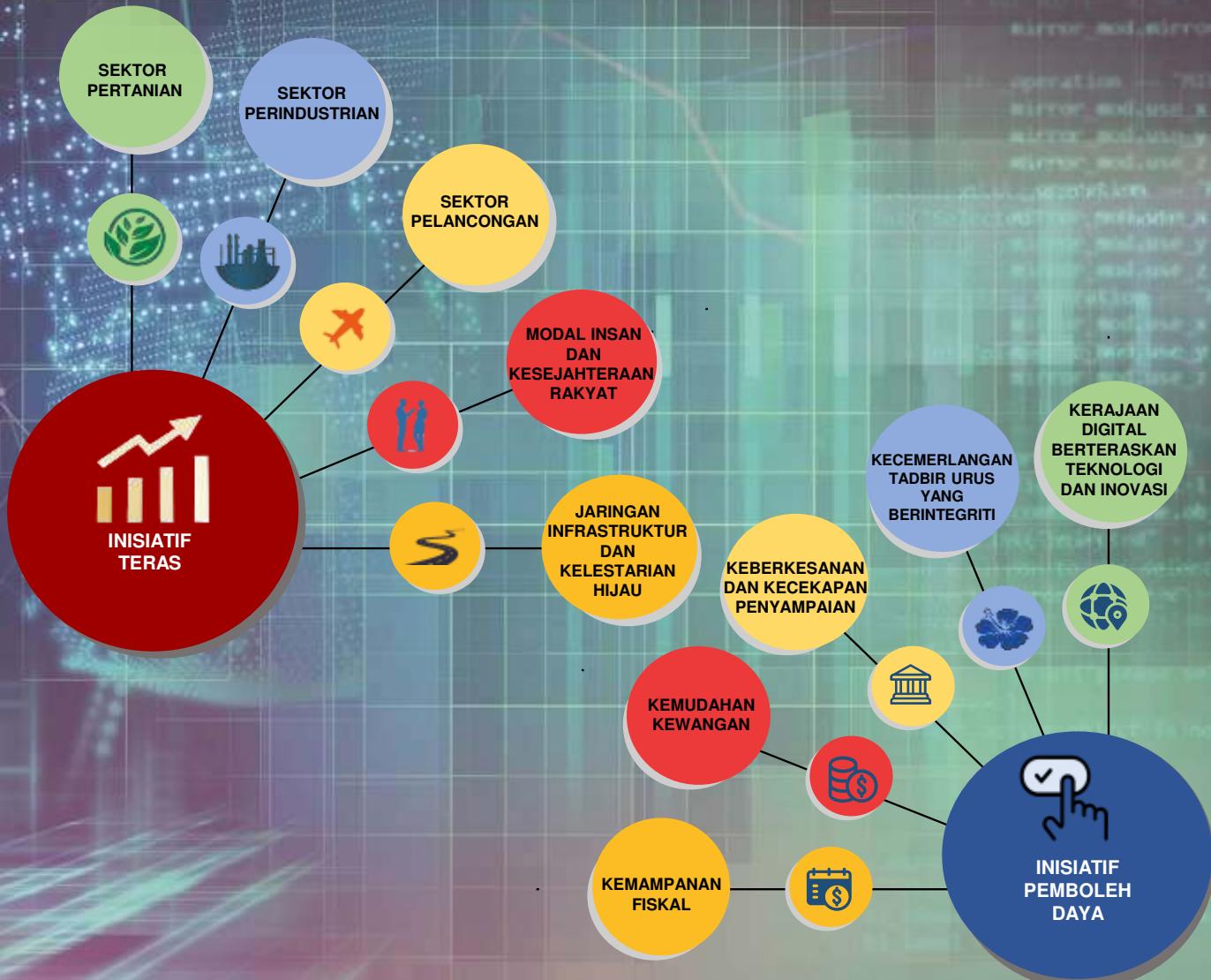

RINGKASAN HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

INISIATIF TERAS ELEMEN DAN PEMBOLEH DAYA SABAH MAJU JAYA HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

HALA TUJU SABAH MAJU JAYA

PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

- Meningkatkan/menaiktarif jaringan jalan perhubungan bandar dan jalan kampung.
- Memperluaskan liputan bekalan air bersih & elektrik.
- Meningkatkan kadar penembusan internet.
- Melestarikan perlindungan alam melalui projek *Heart of Borneo*.
- Meningkatkan pewartaan *Totally Protected Areas*.
- Menggalakkan pertumbuhan ekonomi hijau.
- Membangunkan bandar sempadan Sindumin (Sabah)-Merapok (Sarawak) & Serudong, Malaysia-Simanggaris, Indonesia.
- Menjadikan lapangan terbang Sandakan, Tawau & Lahad Datu berstatus lapangan terbang antarabangsa.
- Mempercepatkan pelaksanaan Projek Lebuh Raya Pan Borneo.
- Menubuhkan Suruhanjaya Tenaga Negeri Sabah.
- Menubuhkan Pihak Berkusa Digital Negeri Sabah.

Pertumbuhan Ekonomi yang mampan dan berterusan

KERAJAAN DIGITAL

JARINGAN INFRASTRUKTUR DAN KELESTARIAN HIJAU

BANDAR PINTAR

MODAL INSAN DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT

PELANCONGAN

PERINDUSTRIAN

PERTANIAN

- Mempercepatkan pelaksanaan Pelan Strategik Kerajaan Digital.
- Mewujudkan *Sabah Government Enterprise (Integration Platform)*.
- Meningkatkan keberkesanan dan kecekapan penyampaian serta tadbir urus yang berintegriti.
- Menyediakan Pusat Data & Pusat Persekitaran Data (2022 – 2024).

- Memperkasakan kursus dan memberikan biasiswa kemahiran TVET.
- Membangunkan kapasiti berdasarkan Revolusi Industri 4.0 (*Internet of Things*).
- Memberikan bantuan bersasar kepada golongan rentan.
- Mewujudkan perumahan golongan B40.
- Menyediakan skim perumahan penjawat awam.
- Memberikan bantuan pelajaran bersasar seperti Bantuan Tunai Pendaftaran IPT (BUDI), Bantuan Khas Tunai Peperiksaan (BAKTI) dan Bantuan Ikhsan Komputer (BAIK).
- Mewujudkan Program Felo Sabah Maju Jaya di kementerian dan syarikat berkaitan kerajaan.

- Mewujudkan hab perikanan antarabangsa di Kudat, POIC Lahad Datu dan Sungai Imam, Tawau.
- Meningkatkan ternakan ketam bakau.
- Meningkatkan ternakan ikan kerapu *hybrid*.
- Meningkatkan ternakan udang.

- Meningkatkan pengeluaran sarang burung walit dan industri hiliran.
- Meningkatkan pengeluaran lembu pedaging.
- Meningkatkan rangkaian ekosistem suli sektor ternakan seperti program biakkaka dan kilang makanan ternakan.

- Memberikan insentif kepada pengusaha nurseri dan tapak semai nanas & kelapa.
- Memberikan insentif kepada pekebun kecil nanas dan kelapa.
- Pembukaan industri hiliran: kelapa dan nanas.
- Memperluaskan penanaman nanas dan kelapa pekebun kecil dan berskala besar.

- Mewujudkan *Regional Processing & Logistic Hub*.
- Meningkatkan infrastruktur taman perindustrian (KKIP & SOGIP).
- Mewujudkan *Transhipment Hub* di Pelabuhan Sepanggar dan *Integrated Logistic Services* di KKIP (*Free Economic Zone*).
- Menarik pelaburan berimpak tinggi di taman-taman perindustrian.
- Berkolaborasi dengan *outlet* pasar raya untuk memasarkan produk usahawan.
- Mewujudkan hab halal KKIP.
- Memperluaskan penggunaan platform e-dagang oleh usahawan IKS.
- Memperkasakan penglibatan syarikat milik Kerajaan Negeri dalam industri minyak dan gas.
- Mempergiatkan aktiviti industri berdasarkan sumber tersedia mineral, minyak & gas, agrikultur, akuakultur dan sumber marin.

- Mewujudkan *Kinabalu International High Altitude Training Center* di Taman-Taman Sabah Kundasang.
- Pembinaan produk pelancongan yang membawa impak yang tinggi dan pulangan yang cepat seperti Skuba Rangka Kapal, Bebola Terumbu dan lain-lain.
- Mewujudkan Taman Budaya Sabah (*Sabah Cultural Park*).
- Mewujudkan laluan penerbangan baharu domestik, antarabangsa & sewa khas.
- Mewujudkan dasar daya tampung pelancongan.
- Mewujudkan Program *Sabah My Second Home*.

STRATEGI SEKTOR PERTANIAN

Menggunakan teknologi terkini bagi mempertingkatkan penghasilan petani, penternak dan nelayan (PPN) tradisional

Memperkuuhkan dan mempertingkatkan rantaian bekalan melalui kolaborasi/kerjasama dengan pengusaha swasta dalam dan luar negara

Mengoptimumkan penggunaan tanah dan laut secara bersasar dengan pewujudan kilang dan peluang pekerjaan setempat

Meningkatkan kepelbagaiian produk (*by products*) berdasarkan pertanian, penternakan, perikanan laut dan darat

Mengoptimumkan pengeluaran hasil dengan mewujudkan konsep *yielding capacity*

Mempertingkatkan penggunaan bioteknologi untuk meningkatkan pengeluaran

Mengamalkan akreditasi kualiti tanaman standard antarabangsa

Mewujudkan pangkalan data tanah mengikut kesesuaian aktiviti agro

STRATEGI SEKTOR PERINDUSTRIAN

Mewujudkan gerbang pemasaran secara digital produk IKS,
micro and cottage

Memfokuskan pelaburan pembuatan dan industri hiliran sumber sedia ada iaitu lima (5) subsektor utama industri agro, akuakultur, kelapa sawit, mineral dan minyak & gas

Meningkatkan pengeluaran IKS dengan penggunaan teknologi terkini

Mengoptimumkan kawasan/taman perindustrian sedia ada

Memudahkan pematuhan perundangan pensijilan dan akreditasi antarabangsa bagi produk IKS

STRATEGI SEKTOR PELANCONGAN

Memberi insentif penganjuran aktiviti *Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions* (MICE) yang bersasar

Menambah bilangan produk pelancongan *in situ* berdasarkan komuniti dan keindahan setempat

Mempergiatkan promosi untuk menarik pelancongan bersasar berpendapatan tinggi seperti negara Eropah, Australia, Korea Selatan dan Taiwan

Menjadikan lapangan terbang Sandakan, Tawau & Lahad Datu berstatus lapangan terbang antarabangsa

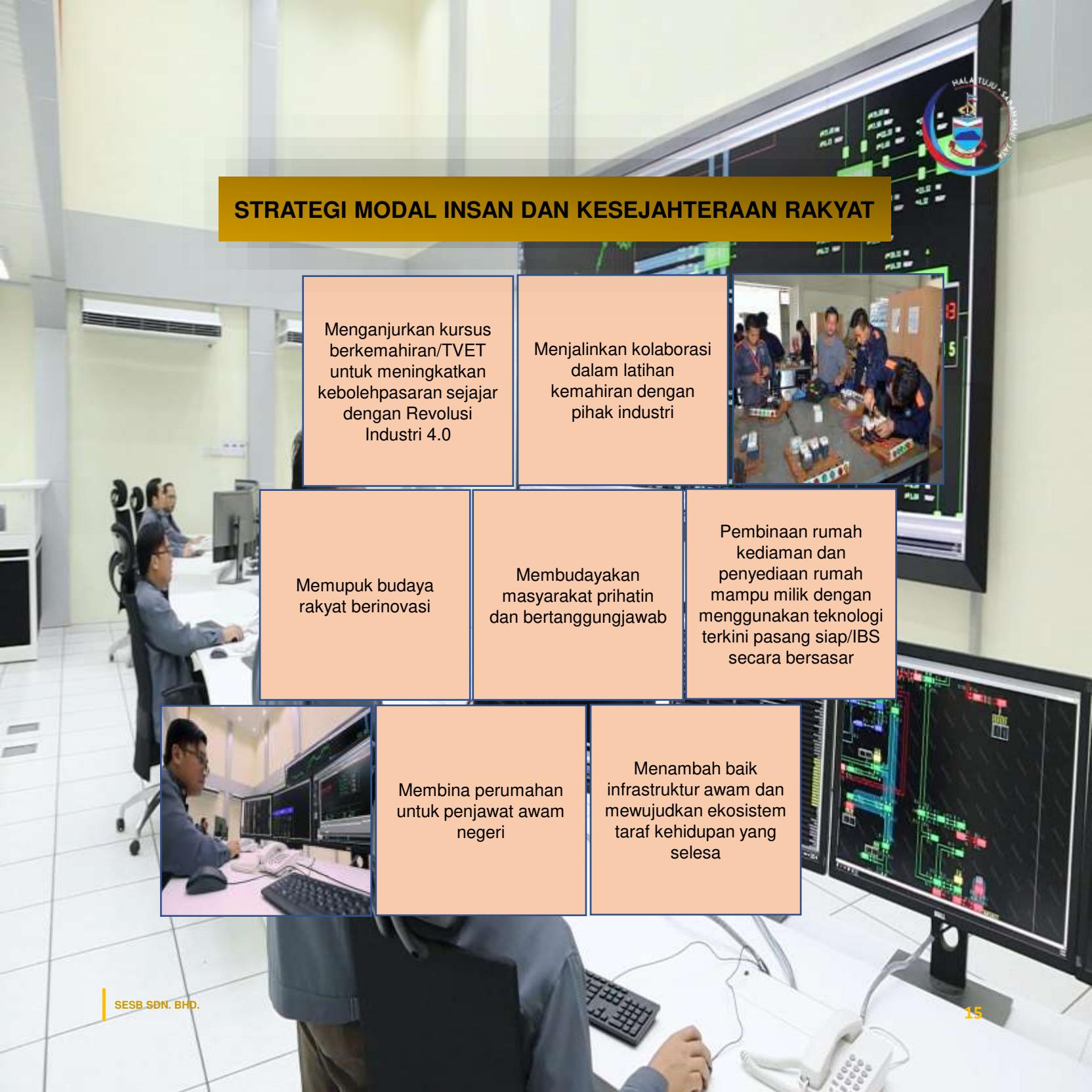
Menggalakkan Pelancongan *Frequent Independent Travelers* (FIT)

Mencipta produk baharu seperti Skuba Rangka Kapal, Bebola Terumbu dan lain-lain

Menerokai pelancongan perubatan, pelancongan pendidikan dan pelancongan agro

STRATEGI MODAL INSAN DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT

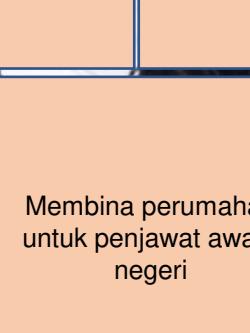
Menganjurkan kursus berkemahiran/TVET untuk meningkatkan kebolehpasaran sejajar dengan Revolusi Industri 4.0

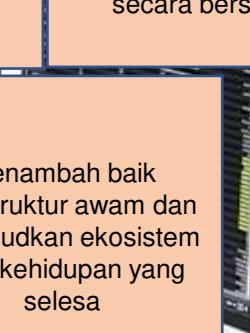
Menjalinkan kolaborasi dalam latihan kemahiran dengan pihak industri

Memupuk budaya rakyat berinovasi

Membudayakan masyarakat prihatin dan bertanggungjawab

Pembinaan rumah kediaman dan penyediaan rumah mampu milik dengan menggunakan teknologi terkini pasang siap/IBS secara bersasar

Membina perumahan untuk penjawat awam negeri

Menambah baik infrastruktur awam dan mewujudkan ekosistem taraf kehidupan yang selesa

STRATEGI JARINGAN INFRASTRUKTUR DAN KELESTARIAN HIJAU

Membina dan menambah baik jaringan infrastruktur asas darat, laut, sungai dan infrastruktur komunikasi

Segmentasi bekalan air bersih (manusia) dan tidak terawat (industri, perladangan dan sebagainya)

Meningkatkan infrastruktur digital perkhidmatan awam

Memperkasakan konsep ekonomi hijau dan kelestarian alam sekitar dalam setiap pembangunan

Meningkatkan akses dan kesamarataan kemudahan infrastruktur kepada daerah dan kampung

Merangka skim bantuan bersasar kepada golongan rentan

STRATEGI PEMBOLEH DAYA

PEMBOLEH DAYA 1: KEMAMPAAN FISKAL

Pakej
Bantuan/Perangsang
Ekonomi

Hasil baharu dan
sistem percuakan

Peningkatan pulangan
dividen pelaburan

Perbelanjaan
Pembangunan Bersasar

PEMBOLEH DAYA 2: KEMUDAHAN KEWANGAN

Sinergi Pembiayaan atau
Pinjaman untuk golongan
sasaran PKS, mikro & kotej

Bajet CSR (*Social
Enterprise/Entrepreneur*)

Perkongsian data

PEMBOLEH DAYA 3: KEBERKESANAN DAN KECEKAPAN PENYAMPAIAN

Inisiatif berteraskan
keberhasilan

Pencapaian dipantau

Pendigitalan Sistem
Penyampaian
Perkhidmatan Kerajaan

Meningkatkan kapasiti
anggota perkhidmatan
awam

Menaik taraf kapasiti
rangkaian internet agensi
kerajaan sekurang-kurangnya 100Mbps

Perkongsian data

Pemberdayaan Ketua
Adat melalui Ordinan
Pentadbiran Luar Bandar

PEMBOLEH DAYA 4: KECEMERLANGAN TADBIR URUS YANG BERINTEGRITI

Tadbir urus yang baik
(*good governance*)

Dasar baharu yang inklusif
dan mesra (pertanian,
pelancongan,
perindustrian dan lain-lain)

Pelan Antirasuah Negeri
Sabah (OACP)

Penerapan nilai-nilai
murni dan etika kerja
terbaik

Tandatangan digital untuk
mempercepatkan
penyampaian perkhidmatan

PEMBOLEH DAYA 5: KERAJAAN DIGITAL BERTERASAN TEKNOLOGI DAN INOVASI

Meningkatkan kapasiti digital
anggota perkhidmatan awam
merentasi jawatan dan skim
jawatan menjadi pakar dan
profesional ICT

Mewujudkan *Platform
Ekonomi Digital/SMJ
Gateway*

Memanfaatkan Pelan Jalinan
Digital Negara (JENDELA),
Pelan Kerajaan Digital dan
MyDIGITAL

Program digital merentasi
kementerian, jabatan negeri
dan persekutuan

Mewujudkan polisi pamacuan
data dan perkongsian data

Membangunkan sistem G2G,
G2B, G2C & G2E

Mewujudkan kepakaran
dalam untuk mengenal
pasti dan meningkatkan
penggunaan digital

Bandar Pintar
Sabah Maju Jaya

INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERTANIAN SUB-SEKTOR TANAMAN

Memberikan insentif kepada pengusaha nurseri dan tapak semai nanas dan kelapa yang memenuhi piawaian

Memperluaskan penanaman kelapa dan nanas pekebun kecil menjadi berskala besar

Memberikan insentif pekebun kecil nanas melalui pemberian input pertanian dan sulur/benih

Membuka ladang kelapa dan kilang industri hiliran dengan usaha sama swasta dan kerajaan

Meningkatkan industri hiliran untuk memberikan nilai tambah produk sub sektor tanaman

Meningkatkan penglibatan petani dalam perladangan secara kontrak (*contract farming*)

Mengenal pasti tanah yang bersesuaian dengan aktiviti agro

INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERTANIAN SUB-SEKTOR TERNAKAN

Meningkatkan pengeluaran sarang burung walit dan industri hiliran

Meningkatkan rangkaian ekosistem sub sektor ternakan seperti program biakbaka dan kilang makanan ternakan

Meningkatkan pengeluaran lembu pedaging

INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERTANIAN SUB-SEKTOR PERIKANAN

Mewujudkan Hab Perikanan Antarabangsa di Kudat, POIC Lahad Datu dan Sungai Imam, Tawau

Meningkatkan ternakan ikan kerapu *hybrid*

Meningkatkan ternakan ketam bakau

Meningkatkan ternakan udang

INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERINDUSTRIAN

Mewujudkan
Regional Processing & Logistic Hub POIC

Mewujudkan hab halal
KKIP

Meningkatkan infrastruktur taman perindustrian (KKIP & SOGIP)

Mewujudkan *Transhipment Hub* di Pelabuhan Sepanggar dan *Integrated Logistic Services* di KKIP (Free Economic Zone)

Menarik pelaburan berimpak tinggi di taman-taman perindustrian

Memperluaskan penggunaan platform e-dagang oleh usahawan IKS

Berkolaborasi dengan outlet pasar raya untuk memasarkan produk usahawan

Memperkasakan penglibatan syarikat milik Kerajaan Negeri untuk menyelaras dan mengembangkan industri mineral dan minyak & gas

Mempergiatkan aktiviti industri berdasarkan sumber tersedia mineral, minyak & gas, agrikultur, akuakultur dan sumber marin

Menubuhkan Majlis Minyak & Gas Negeri Sabah

INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PELANCONGAN

Mewujudkan *Kinabalu International High Altitude Training Center* di Taman-Taman Sabah Kundasang

Pembinaan produk pelancongan yang membawa impak yang tinggi dan pulangan yang cepat seperti Skuba Rangka Kapal, Bebola Terumbu dan lain-lain

Mewujudkan Taman Budaya Sabah (*Sabah Cultural Park*)

Mewujudkan laluan penerbangan baharu domestik, antarabangsa dan sewa khas

Mewujudkan dasar daya tampung pelancongan

Mewujudkan Program *Sabah My Second Home*

INISIATIF FOKUS SEMASA MODAL INSAN DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT

Memperkasakan kursus dan memberikan biasiswa kemahiran TVET

Membangunkan kapasiti berdasarkan Revolusi Industri 4.0 (*Internet of Things*)

Mewujudkan Program Felo Sabah Maju Jaya di kementerian dan syarikat berkaitan kerajaan

Memberikan bantuan pelajaran bersasar seperti Bantuan Tunai Pendaftaran IPT (BUDI), Bantuan Khas Tunai Peperiksaan (BAKTI) dan Bantuan Ikhsan Komputer (BAIK)

Memberikan bantuan bersasar kepada golongan rentan

Mewujudkan perumahan golongan B40

Mewujudkan skim perumahan penjawat awam

INISIATIF FOKUS SEMASA JARINGAN INFRASTRUKTUR DAN KELESTARIAN HIJAU

Meningkatkan / menaik taraf jaringan jalan perhubungan bandar dan jalan kampung

Meningkatkan pewartaan
Totally Protected Areas

Memperluaskan liputan bekalan air bersih & elektrik

Melestarikan perlindungan alam melalui projek
Heart of Borneo

Meningkatkan kadar penembusan internet

Menjadikan lapangan terbang Sandakan, Tawau & Lahad Datu berstatus lapangan terbang antarabangsa

Menggalakkan pertumbuhan ekonomi hijau

Menubuhkan Suruhanjaya Tenaga Negeri Sabah

Mempercepatkan pelaksanaan Projek Lebuhraya Pan Borneo

Menubuhkan Pihak Berkuasa Digital Negeri Sabah

- Membangunkan bandar sempadan
- Serudong (Sabah, Malaysia) - Simanggaris (Kalimantan Utara, Indonesia)
  - Sindumin (Sabah) - Merapok (Sarawak)

PEMETAAN NOD PERTUMBUHAN UTAMA (KEY GROWTH NODES) HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

Nod Pertumbuhan Utama (Key Growth Nodes) bertujuan:

- Menetapkan tempat-tempat yang berpotensi.
- Mengenal pasti sektor utama dan sub sektor yang bersesuaian.
- Keseimbangan pertumbuhan dan aktiviti ekonomi.

KEY GROWTH NODES KUDAT

- Tourism (Coastal, Culture, Nature & Islands)
- Fishery
- Agriculture (Coconut & Honey)
- Port
- Industrial Park
- Watersports
- Handicraft Industry
- Tun Mustapha Marine Park
- Sand Mining
- Swiftlet Industry

KEY GROWTH NODES RANAU

- Tourism (Ecotourism)
- Agriculture (Highland Vegetables, Tea, Coffee, Durians & Rubber)
- Livestock
- Extreme Sports and Recreation

KEY GROWTH NODES GREATER KOTA KINABALU

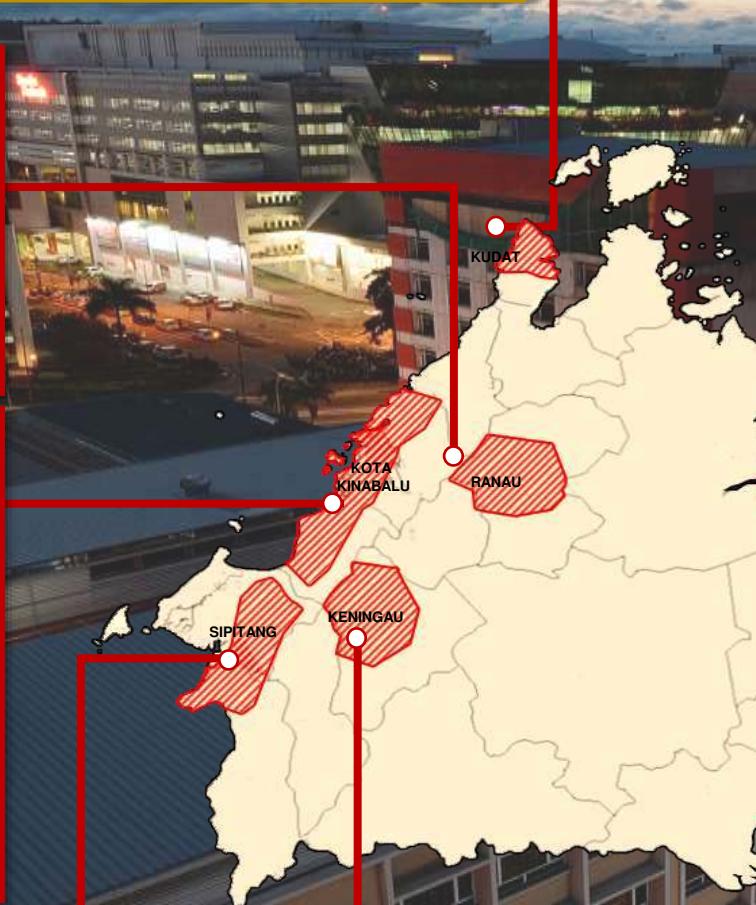
- State Administrative Centre
- State Financial Centre
- Manufacturing Industry (Industrial Park)
- Tourism (Ecotourism, Health, Sports, Island, Highland, Education, Cruise, Heritage & Culture)
- Agriculture
- Creative Industries (Performing Arts & Content Development)
- Smart City
- Green City
- Safe City
- Digital Hub
- Research & Development (R&D)
- Commercialization & Innovation (C&I)
- Education & Training Hub
- MICE (SICC)
- Livestock
- Shopping Hub
- Culinary Hub
- Sport & Recreational Parks
- Industrial Parks
- Fishery Hub
- Conservation
- Botanical Parks
- Public Transportation
- Transshipment Hub
- Logistic Hub
- Waterfront Development

KEY GROWTH NODES KENINGAU

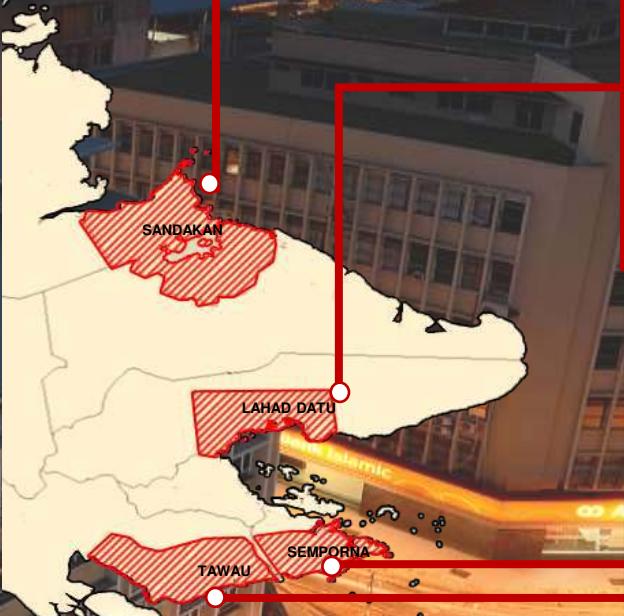
- Livestock
- Agriculture
- Tourism (Ecotourism)
- Handicraft Industry
- Sport and Recreation
- Timber Industry

KEY GROWTH NODES SIPITANG

- Oil & Gas Industry (SOGIP)
- Agriculture (Durians, Pineapples & Kelulut)
- Tourism (Ecotourism)
- Border Town
- Sports and Recreation
- Forest Plantation
- Rubber Industry
- Pulp and Paper Industry
- Port Development

SUMBER: UNIT PERANCANG EKONOMI NEGERI

KEY GROWTH NODES

LAHAD DATU

- Tourism (Nature & Wildlife & Ecotourism)
- Agriculture & Livestock
- Aquaculture
- Industrial Park
- Sport and Recreation
- Palm Oil Industrial Cluster (POIC)

KEY GROWTH NODES SANDAKAN

- Tourism (Heritage, Wildlife, Ecotourism & Islands)
- Seafood Hub
- Education Hub
- Furniture Hub
- Conservation
- Sport and Recreation
- Agriculture and Livestock
- Safe City
- Smart City
- Waterfront Development
- Swiftlet Industry

KEY GROWTH NODES

SEMPORNA

- Tourism (Diving, Water Sport, Culture & Islands)
- Agriculture
- Fishery
- Pearl Industry
- Seaweed Industry
- Marine Parks
- Botanical Park

KEY GROWTH NODES

TAWAU

- Tourism (Educational, Health, Nature, Cultural & Rainforest)
- Agriculture & Livestock
- Aquaculture
- Safe City
- Smart City
- Sport and Recreation
- Border Town
- Seafood Hub
- Waterfront Development
- Transshipment Port
- Timber and Garden Furniture
- Free Trade Zone
- Cocoa Industry
- Swiftlet Industry

SUMBER: UNIT PERANCANG EKONOMI NEGERI

PEMETAAN HOT SPOTS AREAS HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

HOT SPOT AREA (KOTA BELUD) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tourism (Community Based Tourism) ▪ Agriculture (Paddy & Sweet Potatoes) ▪ Extreme Sports	HOT SPOT AREA (MATUNGGONG) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tourism (Cultural) ▪ Agriculture (Coconut, Rubber, Honey & Pisang Sabah)	HOT SPOT AREA (KOTA MARUDU) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tourism (Ecotourism) ▪ Agriculture (Paddy, Coconut, Rubber, Jagung Pulut & Pisang Sabah) ▪ Forest Plantation ▪ Livestock	
HOT SPOT AREA (PITAS) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Coconut & Rubber) ▪ Aquaculture (Prawns & Sea Cucumber) ▪ Swiftlet Industry ▪ Tourism ▪ Water Sports ▪ Forest Plantation	HOT SPOT AREA (BANGGI) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fishery ▪ Tourism ▪ Aquaculture ▪ Agriculture ▪ Swiftlet Industry	HOT SPOT AREA (PAPAR) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Paddy & Fruits) ▪ Education ▪ Swiftlet Industry ▪ Fishery ▪ Tourism ▪ Aquaculture ▪ Nature	
HOT SPOT AREA (TAMPARULI) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture ▪ Rubber Industry ▪ Extreme Sports	HOT SPOT AREA (MENUMBOK) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sea Transportation ▪ Agriculture (Coconuts) ▪ Sport Fishing	HOT SPOT AREA (KUALA PENYU) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fishery ▪ Tourism (Club Med & Fishing) ▪ Agriculture (Mangoes & Sago) ▪ Extreme Sports	HOT SPOT AREA (TAMBUNAN) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tourism ▪ Agriculture (Paddy, Ginger & Rubber) ▪ Bamboo Industry ▪ Extreme Sports
HOT SPOT AREA (MEMBAKUT) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Fruits & Paddy) ▪ Tourism (River Cruise)	HOT SPOT AREA (WESTON) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Rubber) ▪ Tourism (Nature) ▪ Fishery	HOT SPOT AREA (LONG PASIA) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tourism (Highland) ▪ Agriculture (Highland Vegetables) ▪ Border Town	HOT SPOT AREA (PAGALUNGAN) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Border Town ▪ Agriculture (Hill Paddy)
HOT SPOT AREA (NABAWAN) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Rubber & Coffee) ▪ Tourism (Nature & Cultural) ▪ Forest Plantation ▪ Green Local Authority (PBT Hijau)	HOT SPOT AREA (SOOK) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Yam, Coffee, Pineapples & Rubber) ▪ Livestock ▪ Forest Plantation	HOT SPOT AREA (TENOM) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tourism (Agri Park, Rafting, Cultural) ▪ Agriculture (Coffee, Cocoa & Fruits) ▪ Extreme Sport ▪ Rubber Industry ▪ Hydro Dams ▪ Coffee Industry	HOT SPOT AREA (KEMABONG) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Coffee, Fruits & Rubber) ▪ Tourism (Highland & Cultural) ▪ Extreme Sports

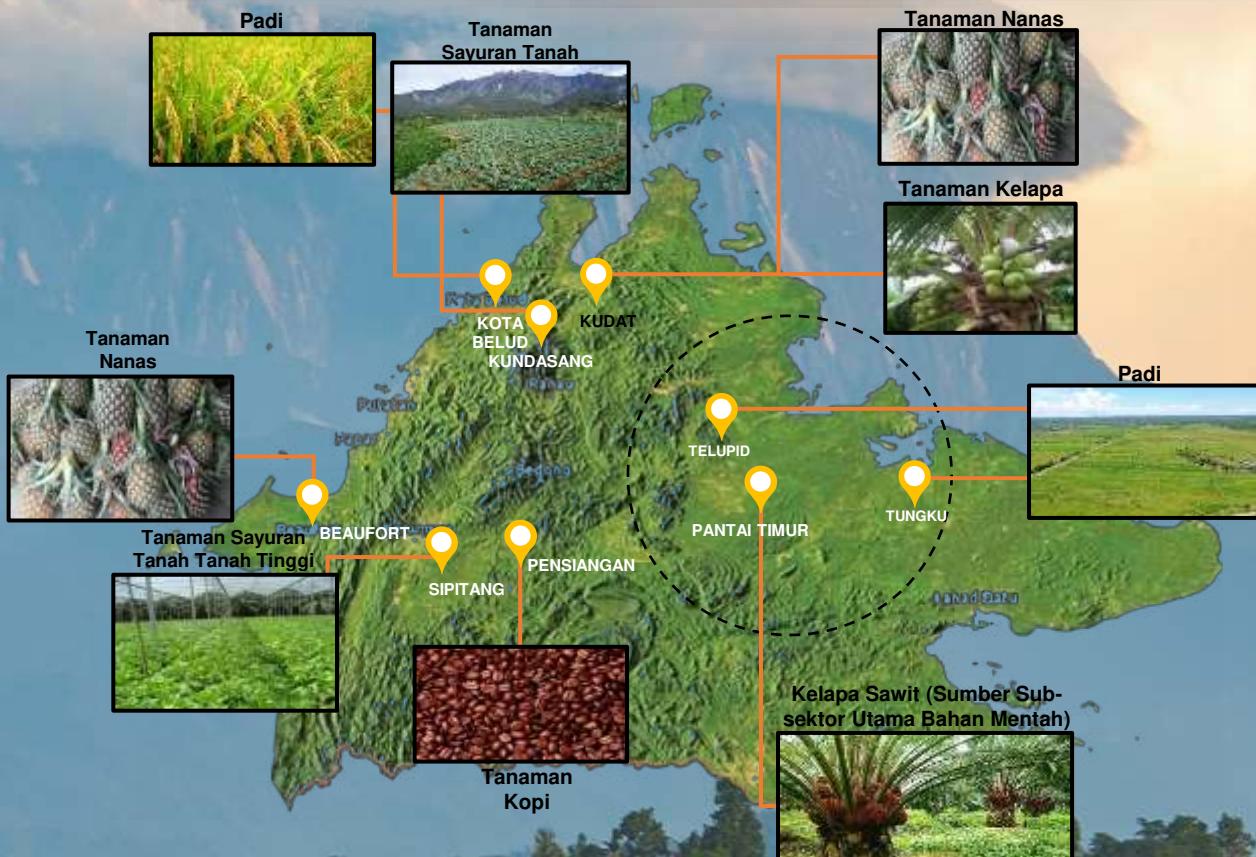
HOT SPOT AREA (PAITAN) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fishery (Sea Cucumber) ▪ Agriculture (Rubber) ▪ Swiftlet Industry ▪ Forest Plantation	HOT SPOT AREA (BELURAN) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture (Paddy) ▪ Fishery (Sea Cucumber & Prawns)	
HOT SPOT AREA (TELUPID) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Transit Town ▪ Tourism (Nature) ▪ Agriculture ▪ Livestock	HOT SPOT AREA (KINABATANGAN) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture ▪ Tourism (Community Base Tourism) ▪ Largest Ramsar Site	HOT SPOT AREA (TONGOD) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Centre Of Sabah ▪ Agriculture (Rubber & Durian Merah) ▪ Tourism (Imbak Canyon & Maliau Basin) ▪ Livestock ▪ Green Local Authority (PBT Hijau) ▪ Forest Plantation ▪ Extreme Sports
HOT SPOT AREA (KALABAカン) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Border Town ▪ Agriculture (Durian) ▪ Tourism (Nature) ▪ Forest Plantation	HOT SPOT AREA (PULAU SEBATIK) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Border Town ▪ Agriculture ▪ Fishery	
HOT SPOT AREA (TUNGKU) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture	HOT SPOT AREA (KUNAK) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Agriculture ▪ Fishery	

SUMBER: UNIT PERANCANG EKONOMI NEGERI

PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERTANIAN

SUB-SEKTOR TANAMAN

PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERTANIAN

SUB-SEKTOR TERNAKAN

Industri dan Ternakan Burung Walit

Ternakan Ayam

Ternakan Kambing

KOTA MARUDU

BELURAN

TAMBUNAN

KENINGAU

KUAMUT

LAHAD DATU

TAWAU

Industri dan Ternakan Burung Walit

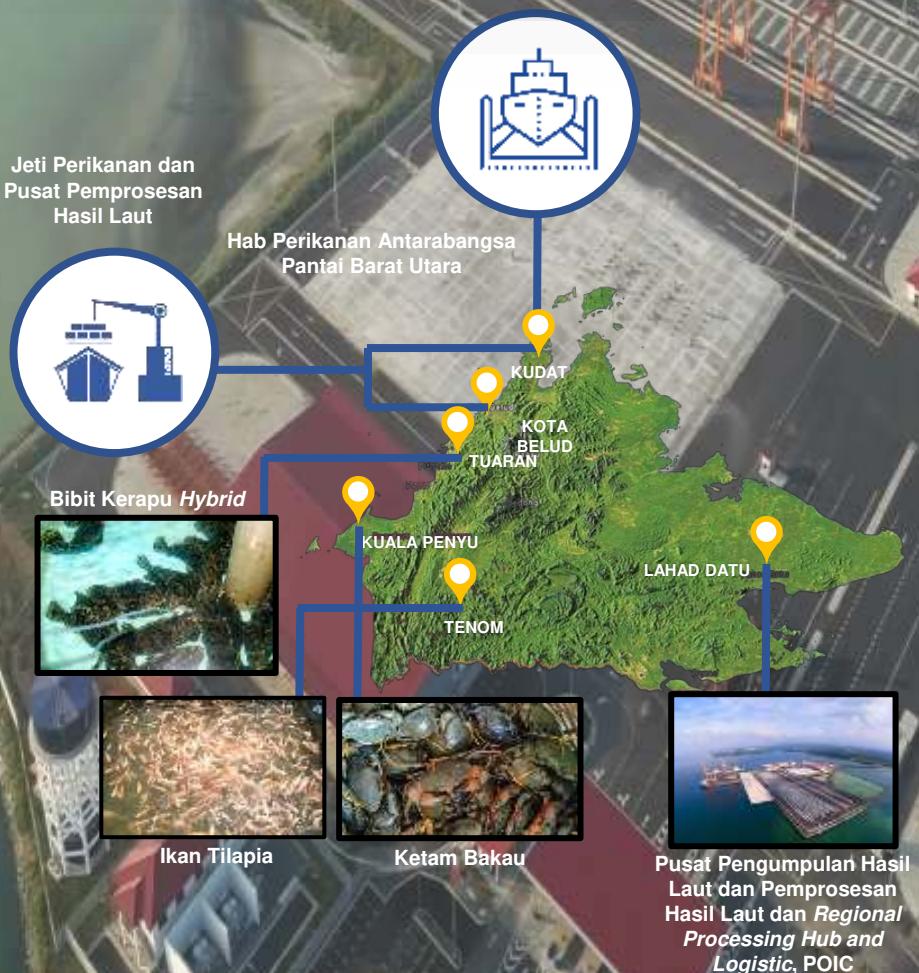

Ternakan Lembu

PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERTANIAN

SUB-SEKTOR PERIKANAN

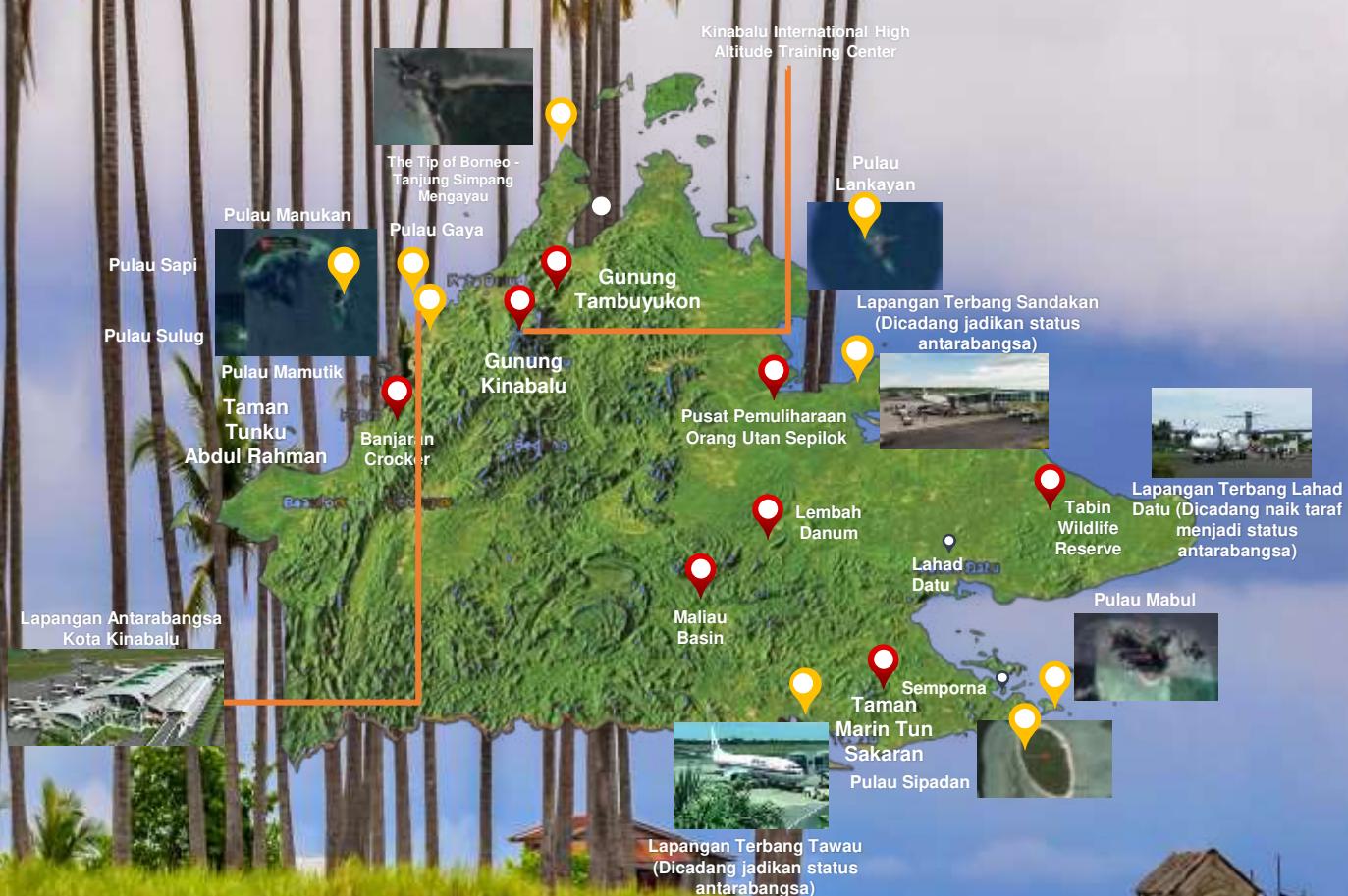

PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PERINDUSTRIAN

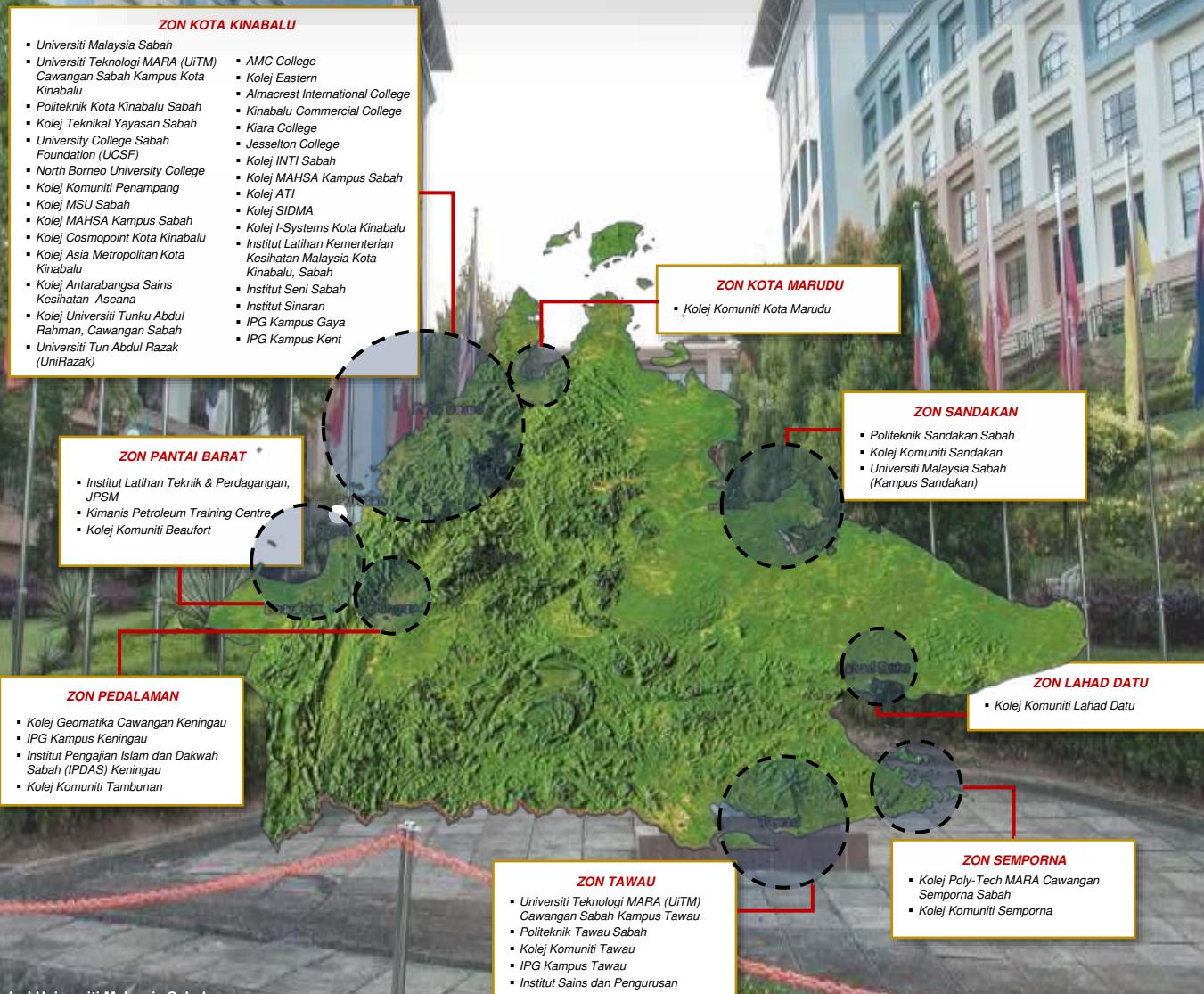
PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR PELANCONGAN

Laily Hassan
Maiga Island, Semporna
Lembaga Pelancongan Sabah

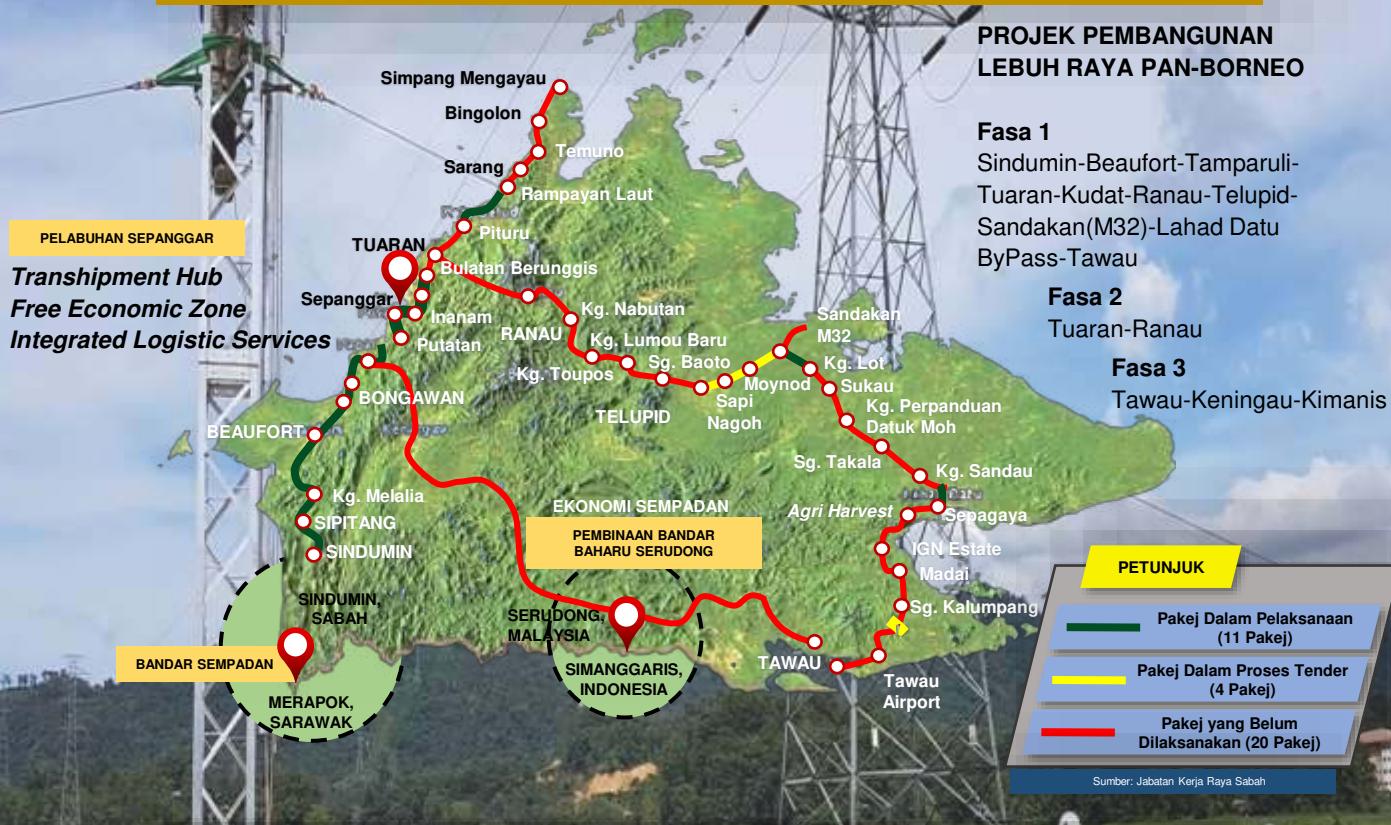

PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR MODAL INSAN DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT

PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR JARINGAN INFRASTRUKTUR

Meningkatkan Jaringan Lebuhraya: Pembinaan jaringan pembangunan lebuhraya Pan Borneo.

Bekalan Air:
Meningkatkan kapasiti pengeluaran bekalan air kepada 1,825 Juta Liter sehari melalui pembinaan 22 buah Loji Rawatan Air menjelang tahun 2025.

Jaringan Infrastruktur (Capaian Liputan):
Mencapai 100% liputan internet di kawasan berpenduduk dan 5G di kawasan bandar utama.

Dasar Jalan Kampung:
Jaringan jalan kampung bagi kampung yang belum ada jalan perhubungan.

Bekalan Air Komuniti:
Program Komuniti Bekalan Air Bersih untuk 142,941 buah rumah di kawasan luar bandar.

Liputan Tenaga di Luar Bandar:
Liputan tenaga elektrik di kawasan luar bandar (617 kampung yang belum mendapat bekalan elektrik).

PEMETAAN TUMPUAN BERDASARKAN NOD, HOT SPOTS DAN LOKASI INISIATIF FOKUS SEMASA SEKTOR JARINGAN INFRASTRUKTUR KOMUNIKASI (CAPAIAN LIPUTAN INTERNET)

INFRASTRUKTUR KOMUNIKASI

Penambahan sebanyak 382 menara komunikasi baharu.

924 alat pemancar komunikasi di menara sedia ada akan dinaik taraf di bawah program Pemberian Perkhidmatan Sejagat (PPS).

35 menara baharu dan 1,048 alat pemancar komunikasi di menara sedia ada akan dinaik taraf secara komersial oleh penyedia perkhidmatan bagi meningkatkan liputan 4G.

251,166 premis akan disediakan dengan capaian kepada gentian optik.

PEMBOLEH DAYA

PEMBOLEH DAYA

PEMBOLEH DAYA 1: KEMAMPANAN FISKAL

PEMBOLEH DAYA 2: KEMUDAHAN KEWANGAN

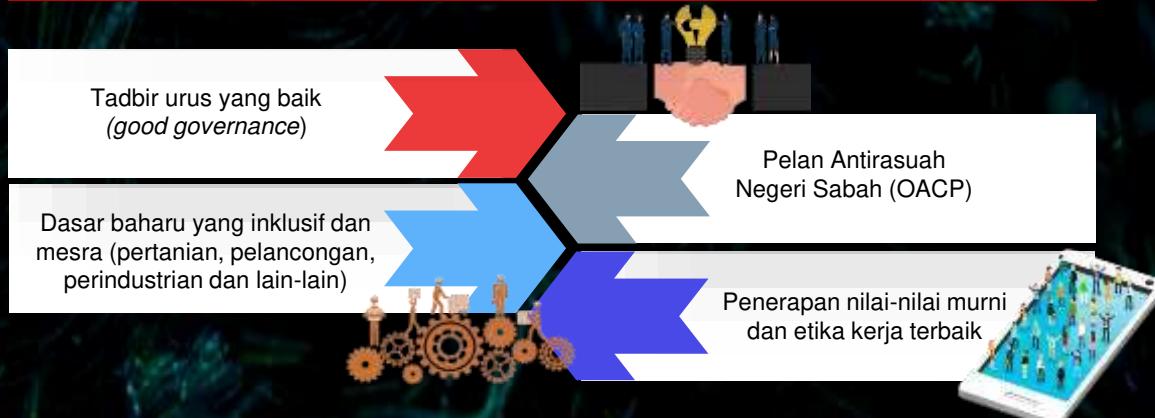

PEMBOLEH DAYA

PEMBOLEH DAYA 3: KEBERKESANAN DAN KECEKAPAN PENYAMPAIAN

PEMBOLEH DAYA 4: KECEMERLANGAN TADBIR URUS YANG BERINTEGRITI

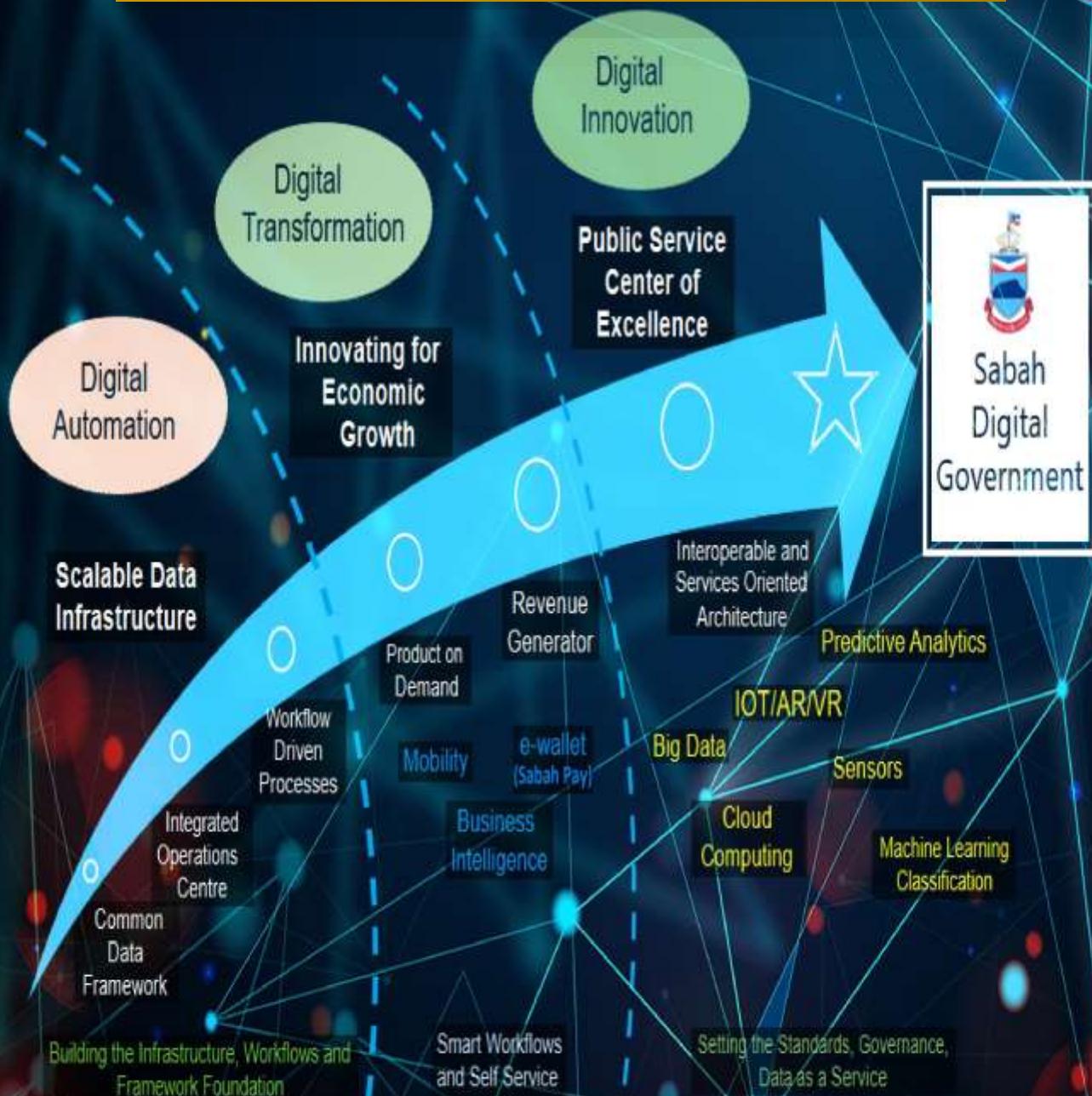
PEMBOLEH DAYA

PEMBOLEH DAYA 5: KERAJAAN DIGITAL BERTERASKAN TEKNOLOGI DAN INOVASI

PELAN STRATEGIK KERAJAAN DIGITAL

KERAJAAN DIGITAL (INOVASI DIGITAL)

Accessible by Anyone at Anytime, Anywhere by Any Mobile Device

Hala Tuju Sabah Maju Jaya

Pelan Pembangunan Sabah Maju Jaya 1.0 (2021-2025): Kriteria Konsep dan Tadbir Urus Smart Town

KERAJAAN PINTAR (KONSEP 5A)	INTEGRASI DATA / PEMUSATAN DATA	KEHIDUPAN PINTAR	SISTEM PERHUBUNGAN PINTAR
<ul style="list-style-type: none"> Platform <i>Sabah Government Enterprise</i> (Gerbang SMJ). Penggunaan storan pengkomputeran awam merentasi sektor awam. Integrasi data merentasi kementerian/jabatan dan agensi. <i>Operational Dashboard</i>. Pembangunan projek transformasi digital (G2G, G2B, G2C). Transaksi disempurnakan secara digital (<i>end to end</i>). Penerimaan dan pembayaran disempurnakan melalui e-bayaran. Pegawai awam dilatih dalam bidang prediktif analitik dan interpretasi data. Semua pegawai awam mempunyai kemahiran literasi digital. Kementerian mengadaptasikan teknologi Kecerdasan Artificial (AI) dalam penyampaian perkhidmatan. Menyediakan pilihan tandaangan digital. Portal E-Kerajaan yang bersepadu. <i>Big Data (Data Raya)</i>. Inovasi digital. Internet yang stabil dan berkelajuan tinggi.	<ul style="list-style-type: none"> Pengkomputeran awan. Integrasi data utiliti awam, data keselamatan dan data keluar masuk di KKIA. Data/statistik penginapan di hotel. Data yang dijana daripada Smart CCTV (analisis <i>behavior, tendency etc</i>). Keupayaan menjalankan prediktif analitik terhadap data-data yang diintegrasikan.	<ul style="list-style-type: none"> Kesalinghubungan: Internet WIFI berkelajuan tinggi di kawasan liputan bandar pintar. Kemudahan WIFI Percuma berkelajuan tinggi. Smart CCTV yang saling berhubungan antara satu sama lain. Sistem keselamatan perbandaran bebas jenayah.	<ul style="list-style-type: none"> Sistem pengangkutan awam bersepadu. Penggalakan pengangkutan rendah karbon (bas, basikal, pejalan kaki). Pengurusan lalu lintas yang cekap. Semua data/visual dihubungkan dengan Pusat Arah.
	MASYARAKAT PINTAR <ul style="list-style-type: none"> Memperkasakan komuniti literasi digital. Modal insan kemahiran digital yang tinggi. Budaya inovasi digital (komuniti/peniaga). <i>Cashless society</i>. Komuniti mentaliti kelas pertama. <i>Digital behaviour</i>.	PERSEKITARAN PINTAR <ul style="list-style-type: none"> Perkhidmatan pengurusan sisa buangan dan sistem pembetungan menuju bandar bebas sampah. Galakan teknologi hijau dan bangunan hijau untuk bandar rendah karbon dan gaya hidup hijau. Perancangan pembangunan (DP) dilengkapi dengan infrastruktur fiber optik. Peniaga yang mengaplikasikan digital dalam perniagaan.	EKONOMI PINTAR <ul style="list-style-type: none"> Transaksi tanpa tunai. Penggunaan ICT dalam ekonomi (ekonomi digital). <i>Gig Economy/Sharing economy</i>. Zon khas pusat perniagaan digital dan pusat kemahiran/pameran berkaitan IR4.0. Merangsang <i>circular economy</i>. Logistik Sokongan <i>E-Dagang</i>.
		PUSAT ARAHAN (COMMAND CENTER) BANDAR PINTAR SABAH MAJU JAYA <ul style="list-style-type: none"> <i>Operational Dashboard</i>. Pusat komunikasi, kordinasi, informasi, analisis, pemantauan dan pengesanan. Sistem bersepadu yang mengendalikan dan mengurus operasi pelbagai perkhidmatan bandar secara masa nyata (<i>real time</i>). Prediktif analitik dan tindakan susulan.	

- PUSAT ARAHAN (COMMAND CENTER) BANDAR PINTAR SABAH MAJU JAYA**
- Operational Dashboard*.
  - Pusat komunikasi, kordinasi, informasi, analisis, pemantauan dan pengesanan.
  - Sistem bersepadu yang mengendalikan dan mengurus operasi pelbagai perkhidmatan bandar secara masa nyata (*real time*).
  - Prediktif analitik dan tindakan susulan.

SEKRETARIAT
HALA TUJU SABAH MAJU JAYA
PELAN PEMBANGUNAN
SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

HALA TUJU SABAH MAJU JAYA PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA 1.0 (2021-2025)

YAB Ketua Menteri Sabah, Setiausaha Kerajaan Negeri,
Ketua Pengarah Perkhidmatan Awam Negeri bersama Pasukan Sekretariat Hala Tuju Sabah Maju Jaya

YAB DATUK SERI PANGLIMA HAJI HAJI BIN HAJI NOOR
KETUA MENTERI SABAH

YB DATUK SERI PANGLIMA SR. HAJI SAFAR BIN UNTONG, J.P.
SETIAUSAHA KERAJAAN NEGERI

SEKRETARIAT HALA TUJU SABAH MAJU JAYA

KETUA SEKRETARIAT

DATUK (DATU) ROSMADI BIN DATU SULAI
KETUA PENGARAH PERKHIDMATAN AWAM NEGERI

JABATAN KETUA MENTERI		PEJABAT KETUA MENTERI:
KEMENTERIAN KEWANGAN	KEMENTERIAN KERJA RAYA	JABATAN PERKHIDMATAN AWAM NEGERI
KEMENTERIAN PERTANIAN DAN PERIKANAN	KEMENTERIAN PEMBANGUNAN PERINDUSTRIAN	UNIT PERANCANG EKONOMI NEGERI
KEMENTERIAN KERAJIMAN TEMPATAN DAN PERUMAHAN	KEMENTERIAN PELANCONGAN, KEBUDAYAAN DAN ALAM SEKITAR	JABATAN PERKHIDMATAN KOMPUTER NEGERI
KEMENTERIAN PEMBANGUNAN LUAR BANDAR	KEMENTERIAN BELIA DAN SUKAN	JABATAN TANAH DAN UKUR
KEMENTERIAN SAINS, TEKNOLOGI DAN INOVASI	KEMENTERIAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT DAN KESEJAHTERAAN RAKYAT	BAHAGIAN ISTIADAT DAN PROTOKOL

**Sekretariat
Hala Tuju Sabah Maju Jaya
Jabatan Perkhidmatan Awam Negeri Sabah
Aras 12, Blok A,
Pusat Pentadbiran Negeri Sabah
Jalan Sulaman, Teluk Likas
88400 KOTA KINABALU**

www.sabahmajujaya.my

 sabahmajujaya@sabah.gov.my

 [Hala Tuju Sabah Maju Jaya - Pelan Pembangunan 2021-2025](#)

 [@halatujuSMJ](#)

 [@halatujuSMJ](#)

 [Hala Tuju Sabah Maju Jaya](#)

RINGKASAN EKSEKUTIF
HALA TUJU SABAH MAJU JAYA
PELAN PEMBANGUNAN SABAH MAJU JAYA **1.0**
(2021-2025)

DITERBIT DAN DIHASILKAN OLEH
SEKRETARIAT HALA TUJU SABAH MAJU JAYA